

VERSLAG BESTUURSRAAD ENGELEN EN BOKHOVEN

DATUM: 1 MAART 2021

Aanwezig:

Voorzitter: mevrouw Y. Schram

Overlegpartner: de heer R. Geers

Ambt. secretaris: mevrouw J. Pawiroredjo

Ambtelijk: de heer T. van Helvoort

Leden : de heer P. van Beek

: de heer J.J. Branderhorst

: de heer Kroezen

: mevrouw M.M. van den Oord – Raemaekers

: de heer Pander Maat

: de heer P. Noz

Publiek : 1 persoon

Pers : mevrouw A. van den Dungen

1. OPENING

Mevrouw Schram opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom. Zij wil graag even stilstaan bij een historisch feit: op 1 april 2021 is het 50 jaar geleden, dat de gemeente Engelen Bokhoven en de gemeente 's-Hertogenbosch werden samengevoegd. Ook de bestuursraad Engelen Bokhoven bestaat op 1 april 2021 dus 50 jaar. De samenvoeging van Bokhoven en Engelen is al veel ouder: per 1 januari 1922 zijn Bokhoven en Engelen één gemeente, dat is dan bijna 100 jaar geleden.

Na eerdere discussies over de annexatie van Engelen bij de gemeente 's-Hertogenbosch in 1828 en 1851 werd opnieuw geprobeerd om Engelen (inclusief Bokhoven) bij 's-Hertogenbosch te voegen in 1939. Gedeputeerde Staten diende op 7 juni 1939 een voorstel in over "de vereeniging der gemeente Engelen met 's-Hertogenbosch". De gemeente Engelen had zich anti-annexatie verklaard. Als argumenten voor de annexatie werden genoemd dat 's-Hertogenbosch zich met het water van Engelen zou kunnen ontwikkelen tot de havenstad van het zuiden. Ook de industriemogelijkheden mochten niet uit het oog worden verloren. Bovendien verkeerde, volgens de voorstanders van annexatie, Engelen en Bokhoven in een moeilijke financiële positie. Tegenstanders waren vooral bang, dat Engelen en Bokhoven water, gas en elektriciteit zouden eisen en dat 's-Hertogenbosch de rekening gepresenteerd zou krijgen. "Den Bosch zou voor het nieuwe broertje moeten opdraaien" zo stond in de voorloper van het Brabants Dagblad, Het Huisgezin. Uiteindelijk ging deze annexatie niet door. Vanwege de grote afstand tussen 's-Hertogenbosch enerzijds en Engelen en Bokhoven anderzijds, de primitieve verbinding tussen beide gemeenten en het grote verschil in aard en karakter tussen de landelijke bevolking van Engelen en Bokhoven en de stedelijke bevolking van 's-Hertogenbosch.

De gemeenteraad van Engelen vond niet dat de financiële positie van Engelen annexatie rechtvaardigde. De gemeente was zozeer vooruitgegaan, dat Engelen geen staatssteun meer nodig had. De schuldenlast bedroeg nog maar 14.300 gulden. Engelen telde op 1 januari 1940 (schippers inbegrepen) 1.150 inwoners. Daarna bleef het lang stil. Maar in 1963 vroeg de gemeente 's-Hertogenbosch de gemeente Engelen om te willen nadenken over een eventuele samenvoeging. Het duurt dan nog tot 1 april 1971 voor de vrijwillige annexatie van Engelen tot stand komt.

Het lezen van de oude Tweeterpen laat sinds de annexatie een wisselend beeld zien van opvattingen over de annexatie. In 1977 schrijft de Tweeterp, dat er sinds de annexatie verschillende werken in Engelen zijn uitgevoerd die een enorme verbetering betekenen: het totale stratenplan, openbare speelvoorzieningen, scholenbouw, een voetbalterrein en het opknappen van het Vlaciepark.

In 1987 is Engelen boos. De gemeente wil voor de uitbreiding van de begraafplaats slechts 80.000 gulden betalen. De overige 40.000 gulden moet komen uit zelfwerkzaamheid. In de Tweeterp staat: "we moeten ons eigen graf gaan delven. Weer zo'n zege van 's-Hertogenbosch en dat terwijl onze eigen bijdrage onroerend goed er toch niet om liegt". In 1992 wordt de voorgenomen sluiting van de gemeentesecretarie, één van de annexatievoorwaarden, afgeblazen onder hevige protest van de bestuursraad en de bewoners.

In 1997 ligt de bestuursraad zelf onder vuur. De gemeente wil de bestuursraad opheffen, nog zo'n annexatievoorwaarde. Volgens de gemeente is een bestuursraad uit de tijd. Professor Tops noemt de

bestuursraad echter als voorbeeld hoe het elders in de stad zou moeten met burgerparticipatie. Het voorstel wordt afgeschoten en de rust keert weer in Engelen en Bokhoven.

Ook de latere voorstellen, in 2004 en 2007, om de gemeentesecretarie te sluiten gaan de prullenbak in. Tot op 1 april 2019 de hulpsecretarie wordt opgeheven.

Bij het veertig jarig jubileum van de bestuursraad werd de vraag voorgelegd aan de leden van de toenmalige bestuursraad of de bestuursraad het vijftig jarig jubileum zou halen. Deze vraag werd destijds voorzien van een positief antwoord: natuurlijk is er nog een bestuursraad in 2021! Wij zijn van mening, dat de bestuursraad ook over 10 jaar nog zal bestaan, gezien hun belangrijke taak. Het is immers ondoenlijk voor de gemeente om met alle bewoners te communiceren. De dorps- en wijkraden bieden hiervoor een oplossing. Zij kunnen een belangrijke rol spelen als intermediair tussen bewoners en gemeente. Zij kunnen de kloof tussen burger en overheid verkleinen en de participatie van bewoners bij de inrichting van hun woon- en leefomgeving bevorderen. De bestuursraad treedt als het ware op als de oren en ogen van de gemeente. De bestuursraad kan aangeven wat bewoners van belang achten voor de leefbaarheid en welke problemen in de dorpen moeten worden aangepakt. Omgekeerd kan het college (voorgenomen) beleid toetsen door het aan de bestuursraad voor te leggen.

We kunnen in deze digitale vergadering geen toast uitbrengen op ons jubileum. Dat komt nog wel als we weer fysiek bijeen mogen komen. We hopen, dat we ook de komende 10 jaar in goed overleg nog meer mooie zaken kunnen oppakken en samen met de gemeente onze dorpen verder kunnen ontwikkelen.

2. VERSLAG OPENBARE VERGADERING 25 JANUARI 2021

Naar aanleiding van:

Pagina 1:

Wijkbeheersplan

De heer Branderhorst meldt dat hij samen met de heren Maas, Van Helvoort en mevrouw Van den Oord een eerste afstemmingsoverleg heeft gehad waarbij de actiepunten die er op dit moment binnen het bestuursgebied van de bestuursraad (gaan) spelen zijn geïnventariseerd. Over twee weken volgt een tweede overleg en dan worden de onderwerpen inhoudelijk besproken..

Fietsstraat Bokhovense Maasdijk

De heer Branderhorst vindt dat het op de Bokhovense Maasdijk steeds drukker wordt. De bestuursraad maakt zich zorgen over de ontsluiting van de twee nieuwe kastelen, waardoor verwacht wordt dat het nog drukker zal worden. Het gaat om een doorgang voor voetgangers en fietsers. De heer Geers geeft aan dat de nieuwe kastelen op de Omloop ontsloten zullen gaan worden. Het gaat dan om gemotoriseerd verkeer. Daardoor zal het niet meteen drukker worden op de Bokhovense Maasdijk.

Pagina 2:

Evenementen Engelermeer

De heer Van Beek informeert of er al meer bekend is over het aantal evenementen bij het Engelermeer. De heer Geers geeft aan dat er tot op heden twee organisatoren zijn die zich hebben gemeld voor een evenement bij het Engelermeer. Er is een intentie om er met beide partijen uit te komen. De organisaties moeten echter wel aantonen dat zij aan alle eisen rondom de evenementen- en omgevingsvergunning voldoen. Het gaat om *Smerrig Zomerweekender festival op 24 en 25 juli en Paradijs van het Zuiden op 21 augustus*. Beide organisatoren hebben aangegeven dat zij al in gesprek zijn met de bestuursraad. Beide organisaties moeten nog de definitieve aanvraag bij de gemeente indienen en de procedure van de omgevings- en evenementenvergunning doorlopen. Inmiddels zijn ze wel al gestart met kaartverkoop, maar dat is normaal bij evenementen. Meestal begint de ticketverkoop een halfjaar voor aanvang van het evenement en ver voordat de officiële procedure rondom de vergunningsaanvragen gaan lopen.

In verband met de coronacrisis moeten we nog afwachten of er dit jaar überhaupt evenementen georganiseerd kunnen worden. Bij het aanvragen van een vergunning wordt aan organisatoren gevraagd om via de omgevingsdialoog het gesprek met belanghebbende partijen aan te gaan. Het initiatief daarvoor ligt bij de initiatiefnemer. De heer Van Beek geeft aan dat de bestuursraad met beide organisatoren constructieve gesprekken heeft gevoerd. De organisatoren lieten duidelijk blijken dat het hier niet om incidentele evenementen gaat, maar dat zij graag elk jaar bij het Engelermeer

terug willen komen. De bestuursraad voorziet nu dat er elk jaar drie tot vijf evenementen georganiseerd zullen worden bij het Engelermeer. En vraagt zich af wat het beleid van de gemeente in dezen is. Heeft het college al een standpunt daarover ingenomen? De heer Geers zal laten verifiëren of de terugkoppeling van de organisatoren overeenkomt met de bevindingen van de bestuursraad. Verder is nog niet bekend of de evenementen jaarlijks plaats zullen vinden. Het college moet daar nog een besluit over nemen. Wordt het Engelermeer een vaste evenementenlocatie? Wat voor soort evenementen kunnen daar plaatsvinden en met welke frequentie? Al dat soort zaken moeten dan afgewogen worden. Zover is het echter nog niet. Als een organisator zegt dat zij jaarlijks terug willen komen, dan wil dat nog niet zeggen dat het college daarmee akkoord gaat. De heer Van Beek zou graag zien dat de gemeente controleert of een initiatiefnemer met de bestuursraad heeft gesproken. De bestuursraad weet immers niet of er nog meer initiatiefnemers zijn. Mevrouw Schram vult aan dat het feit dat er met een initiatiefnemer gesproken is, niet betekent dat de BREB akkoord gaat met de aanvraag. Zij heeft bijv. ook begrepen dat Losjes van plan is om een aanvraag in te dienen. De periode waarin festivals georganiseerd kunnen worden bij het Engelermeer is heel beperkt vanwege het broedseizoen. Die moeten dan in de maanden juni, juli en augustus plaatsvinden. Dat betekent dat er in drie maanden tijd een enorme concentratie aan festivals zouden kunnen zijn bij het Engelermeer. De bestuursraad wacht af of er een definitieve vergunning wordt ingediend en hoort graag wat de initiatiefnemers precies willen en hoe zij de festivals verder vorm willen geven en uitvoeren. De heer Geers wil graag helder stellen dat het aan het college is om een afweging te maken. Als een organisator een aanvraag indient, dan zullen wij sowieso vragen om via de omgevingsdialoog het gesprek aan te gaan, zodat bewoners en bestuursraad duidelijk kunnen maken wat zij belangrijk vinden en hoe de organisator daarin tegemoet kan komen. Het is niet de bestuursraad, maar het college die er uiteindelijk mee akkoord moet gaan. Mevrouw Schram geeft aan dat de bestuursraad er, ondanks goede gesprekken, dan bezwaar tegen kan maken. De heer Van Beek vraagt of de bestuursraad meegenomen wordt in de afweging van het college of het Engelermeer een vaste evenementenlocatie gaat worden. De heer Geers zegt toe dat de bestuursraad, voorafgaand aan het te nemen besluit, vooraf formeel om advies zal worden gevraagd. De heer Van Beek geeft aan het te waarderen als de bestuursraad de kans krijgt om hun mening te geven.

Uitbreiding woningbouwlocaties

De heer Branderhorst belooft dat hij het artikel over de uitbreiding van woningbouwlocaties nog toestuurt aan de heer Geers.

Pagina 4:

In het blad Binnenlands Bestuur staan regelmatig artikelen over de Omgevingswet. De heer Branderhorst informeert of er al duidelijkheid is of de wet eraan staat te komen, uitgesteld of afgeblazen wordt. De heer Geers geeft aan dat de Omgevingswet, zoals het er nu voor staat, op 1 januari 2022 in werking treedt. Er zijn nog geen concrete signalen dat de wet uitgesteld of afgesteld wordt.

Het verslag wordt vastgesteld.

3. MEDEDELINGEN

Verslag van de kascontrolecommissie

De heer Van Beek meldt dat de kas gecontroleerd is door de kascommissie, bestaande uit hemzelf en mevrouw Van den Oord. Dit keer is de opmerking toegevoegd om de kasstromen van de bestuursraad en het wijk-, buurt en dorpsbudget separaat te laten lopen. De kascommissie is akkoord met de stukken en er wordt décharge verleend aan de penningmeester.

Dorpsontwikkelingsplannen

Enige tijd geleden is gesproken over het dorpsontwikkelingsplan. De heer Van Beek informeert naar de stand van zaken. De heer Geers geeft aan dat de gemeente graag ziet dat er per wijk/dorp een plan komt dat gedragen wordt door de ondernemers en inwoners. Dat kan dan een basis/naslagwerk vormen voor het beleid dat wij uiteindelijk vanuit de gemeente gaan ontwikkelen. Nuland heeft een integraal dorpsontwikkelingsplan opgezet. Dat is een heel omvangrijk traject geweest waarin is gekeken naar hoe het dorp er over 25 jaar uit moet zien. De heer Geers heeft twee jaar geleden tijdens het Bewonersradenoverleg aangegeven dat een bewonersraad het beste zelf een aantal onderdelen op kan pakken. Zo heeft de bestuursraad Empel vijf speerpunten benoemd waar zij proactief mee aan de slag zijn gegaan, bijv. het Empels Gat. Daar gaan zij zelf mee aan de slag. Samen met de gemeente wordt dan gekeken naar een samenwerking op die speerpunten. Dat is een

vorm van een dorpsontwikkelingsplan. De gemeente pakt ook steeds meer wijkgericht projecten op, zoals de veiligheidsscan en in gebiedsvisies. Mevrouw Schram geeft aan dat de BREB met thema's werkt. Zij vraagt of er bij een ontwikkelplan ook een financiële tegemoetkoming vanuit de gemeente beschikbaar is. De heer Geers geeft aan dat er vanuit de gemeente geen geld beschikbaar is om een ontwikkelplan te maken. Wijkraad Sparrenburg heeft als pilot een wijkvisie opgesteld, vanuit de bewoners. Daar zitten punten in waarbij de samenwerking met de gemeente wordt opgezocht. Daar ligt de waarde van een wijkvisie, dorpsontwikkelingsplan of hoe je het dan ook noemt. Het is niet zo dat de gemeente de punten één op één overneemt. Dat doen wij ook niet in Empel. Het kan zijn dat ideeën wringen met het gemeentelijk beleid. Dan wordt in goed overleg gezocht naar mogelijkheden voor samenwerking en wat daaruit voort kan komen. Het gaat erom dat een bewonersraad ambities opstelt. Dat is dan de stip op de horizon. Dan heb je als bewonersraad een stip aan de horizon waar je naartoe kan werken.

4. GROEN EN KLIMAATBESTENDIG

De heer Branderhorst houdt een betoog naar aanleiding van het voorgenomen raadsbesluit over Klimaatbestendigheid en Groen. Het is niet zijn bedoeling om een voorschot te nemen op de bespreking en eventuele besluitvorming door de gemeenteraad. Hij wil wel inhoudelijk ingaan op een aantal punten die voor de bestuursraad belangrijk zijn.

De gemeente ambieert een groot aantal veranderingen op het thema Klimaatbestendigheid en Groen. Energietransitie komt daar nog bij. De haalbaarheid en/of acceptatie van de ambitieuze plannen is echter sterk afhankelijk van de bereidheid van bewoners om daaraan mee te werken. Het puur opleggen of opdringen van veranderingen is geen optie. Daarom houdt hij een sterk pleidooi voor een acceptatieronde van deze plannen. Niet alleen de politieke partijen, maar ook de bewonersraden en het gemeentelijk apparaat zullen daar een aandeel in moeten leveren.

Hieronder volgt een aantal passages uit het raadsvoorstel met daarbij een aantal vragen.

De visie 's-Hertogenbosch Groen en Klimaatbestendig is een van de bouwstenen voor de Omgevingsvisie. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan een klimaatbestendigere, groenere en meer bio diverse gemeente, met de volgende drie duurzame ambities:

- a. de stad in staat stellen om, nog meer dan nu, zelf wateroverlast en hitte op te vangen;*
- b. meer soortenrijke stadsnatuur en groen dicht bij onze inwoners realiseren;*
- c. de relatie van de stad met het buitengebied versterken en meer natuurwaarden realiseren binnen en buiten de vestingmuren.*

De missie is om 's-Hertogenbosch voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering door in te zetten op een groene inrichting van de stad, wijken en dorpen. Dat wil de gemeente bereiken door aanleg en beheer van een (klimaat)robuuste én fijnmazige groenstructuur. Klimaatadaptatie, groen en biodiversiteit gaan daarbij hand in hand.

Het doel is een soortenrijke stadsnatuur, dichtbij de inwoners en een versterking van de relatie van de stad met het buitengebied. Via een eenduidige meetsystematiek zal worden gemeten of en in hoeverre de gewenste resultaten zijn bereikt. Daardoor ontstaat een objectief en feitelijk inzicht in de ontwikkelkansen of aandachtspunten.

Vragen en opmerkingen van de bestuursraad:

Is dit een doel op zich? Zo ja, dan is het te mager. Inwoners moeten betrokken worden bij het verzamelen van gegevens over bijv. de temperatuur in de stad en het meten van de luchtkwaliteit (fijnstof). De bestuursraad ondersteunt een actie om een meetpunt in en om Engelen te realiseren (wens van de huisarts).

Een groene buurt is ook goed voor de sociale samenhang. Mensen gaan eerder naar buiten en ontmoeten elkaar.

De bestuursraad onderschrijft dit van harte. Engelen en Bokhoven zullen vanwege de ligging voor de stad Den Bosch van grote betekenis zijn en als een groene long fungeren voor de inwoners van de stad.

Het college heeft na het opstellen van de gebiedsvisies van de Omgevingsvisie de mogelijkheid om de groenpercentages eventueel aan te scherpen. De gemeente wil een periode van twee jaar benutten om ervaring op te doen met dit scoringssysteem en de vastgestelde groennorm. De groenscore is een hulpmiddel om de doelstelling van het beleidsplan te bereiken.

De bestuursraad juicht dit van harte toe.

Het uitgangspunt is dat inrichting, beheer en onderhoud budgettair neutraal worden uitgevoerd. Waarop de inrichting wordt afgestemd op de beschikbare budgetten voor beheer en onderhoud.
Dus geen investeringen?

Uitvoeringsprogramma. Hierin zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- *natuur inclusief bouwen, groene gevels, groene daken en voorzieningen voor vogels en vleermuizen;*
- *meer groen en bomen, parken, bomen in straten en hoeveelheid verharding verminderen;*
- *verkoeling, behoud van bomen, schaduw, groen op 'slipper afstand' en zwemwater;*
- *waterbeheer, regenwaterberging in waterpleinen en wadi's, afkoppelen en regenwaterriool en waterdoorlatende bestaring in parkeerplaatsen;*
- *biodiversiteit, bloemenlinten, bloemrijke bermen, faunatoren, tiny forests en bossen*

Dit onderschrijft het initiatief van de bestuursraad om de vergroening in het bestuursgebied meer body te geven. Dat is geënt op vier pijlers: bomen, biodiversiteit, eetbaar groen en beheer openbare ruimte. De bestuursraad heeft voor het laatste punt een actiepuntenlijst opgesteld. Deze is met de wijkmanager en de wijkregisseur doorgenomen. Op het onderwerp biodiversiteit is een groep studenten van de HAS ingezet voor een nadere uitwerking en adviezen.

Hemelwateropvang

Waar gaat het hemelwater in de straten naartoe? Het afkoppelen: gescheiden systeem voor afvalwater en hemelwater. De nieuwbouw in onze dorpen heeft zo'n gescheiden systeem. De oude gedeelten echter niet. Is er een voornemen om dit op te nemen in het gemeentelijk rioleringsplan? Dat is een grote ingreep en een geweldige kostenpost.

Gebiedspaspoort

Wie stelt een gebiedspaspoort op als input voor de omgevingsvisie per wijk? De gemeente? Wat betekent dit eigenlijk? Wordt de bestuursraad daarbij betrokken? Wie heeft de lead? Wie neemt het initiatief?

Niet het stapelen van eisen is een motivatie voor de normering, maar het werken aan integrale gebiedsgerichte oplossingen. Daarin wordt zowel een passend woningbouwprogramma gerealiseerd, zijn voorwaarden aanwezig voor energie neutrale oplossingen en duurzame mobiliteit. Dat draagt bij aan het ontstaan van een groene biodiverse en klimaatbestendige leefomgeving.

Hiervoor is binnen de bestuursraad al volop aandacht, communicatie en afstemming.

Voor de basis van de Omgevingsvisie is een wijkgerichte benadering gewenst, juist omdat op dat schaalniveau gericht maatregelen kunnen worden genomen en de betrokkenheid van inwoners het sterkst is. Dit is dan ook een logische vervolgstap van 's-Hertogenbosch Groen en Klimaatbestendig. In samenspraak met de inwoners de leefbaarheid in de wijken, buurten en straten waar nodig op peil houden en waar het kan verbeteren.

Participatie begint bij bewoners. Nergens worden de wijk- en bestuursraden benoemd, die een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan dit plan. We hebben samen een opdracht, laten we het ook samen doen.

De heer Geers gaat in op een aantal vragen die gesteld zijn.

Budgettair neutraal

Budgettair neutraal werken betekent niet dat er niet wordt geïnvesteerd. Bovenop de reguliere budgetten zijn er al forse budgetten opgenomen om de vergroening aan te pakken. Bijvoorbeeld voor het verdubbelen van het aantal bomen. Daarnaast zijn er mogelijkheden om middelen bij andere overheden aan te vragen of op onderdelen geld te verdienen, bijv. door kleiwinning. Het geld dat daarmee verdiend wordt, kan dan weer in groen worden geïnvesteerd. Dat zijn zeker geen budgettair neutrale investeringen. De gemeente heeft daar een rol in. Heel veel uitgangspunten zijn al opgenomen in huidig beleid, zoals de Groene Delta 2. De bomenverordening is meegenomen, maar ook het afkoppelen van hemelwaterafvoer. Dat is bij nieuwbouw niet meer toegestaan.

Gescheiden rioolsysteem voor afval- en hemelwater

Als een wijk wordt opgeknapt wordt het hemelwater afgekoppeld bij groot onderhoud aan het riool. Voor alle gebieden in 's-Hertogenbosch is een planning wanneer een wijk/straat geprogrammeerd is.

Totdat een gebied geprogrammeerd is wordt er geen hemelwaterriool aangelegd. Het hemelwater kan, als dat technisch mogelijk is, wel op andere manieren worden opgevangen of afgekoppeld, bijvoorbeeld door het op te vangen op groene daken of het oppervlakkig te laten afstromen naar een nabijgelegen watergang. Ook is er een actie met regentonnen. Er zijn allerlei maatregelen om hemelwater op te vangen.

Gebiedspaspoort

Voor elk van de wijken in de stad zal een gebiedspaspoort worden opgesteld. We willen zo snel mogelijk nadat de visie door de raad is vastgesteld starten met het proces om te komen tot de zogenaamde gebiedspaspoorten. We willen hiervoor een analyse (laten) maken van knelpunten op het gebied van: hittestress, droogte, extreme neerslag en overstromingen. Op basis hiervan hebben we een beeld van de maatregelen die lokaal nodig zijn. Bijvoorbeeld waar staan er veel bomen of groen, groen dichtbij of is er veel overlast door hitte. Daarna gaan we in dialoog met bewoners, bedrijven en andere stakeholders over de knelpunten en mogelijke maatregelen (zogenaamde risicodialogen). Op basis hiervan prioriteren we maatregelen. Om te komen tot een klimaatbestendig 's-Hertogenbosch in 2050.

De heer Van Beek vindt het teleurstellend dat bewonersraden niet bij de totstandkoming van het beleid betrokken zijn geweest. De heer Geers legt uit dat bij elke beleidsontwikkeling nagegaan wordt welke partijen bij de dialoog betrokken moeten worden. Het is niet zo dat bewonersraden per definitie bij alle beleidsontwikkelingen gesprekspartner zijn. Zeker niet voor stedelijke opgaven. In dit geval was er al heel veel informatie beschikbaar. Ook over uitvoeringszaken. Bijv. minder vaak maaien waardoor er bloemrijkere bermen ontstaan. Maar ook duurzaam verpachten van landbouwgrond met bloemenlinten eromheen. Het verbod op het gebruik van het omstreden middel glyfosaat waardoor akkers oranje kleuren. Deze maatregelen zijn nu verankerd in het beleid. Nieuw is dat we met een groennorm gaan werken voor gebiedsontwikkeling. Dat wordt nu geregeld in de verordening Bomen, water en groen 's-Hertogenbosch 2021.

Mevrouw Schram geeft aan dat de bestuursraad hard blijft werken aan het thema groen en klimaatbestendig. Dat is een van de speerpunten van de bestuursraad. De bestuursraad komt daar in de toekomst zeker op terug. En wil graag bij de uitvoering betrokken worden als het gaat om de verdere ontwikkeling van hun groene gebied.

5. RONDVRAAG

Energietransitie

De heer Pander Maat wil graag weten wat het beleid is van de gemeente 's-Hertogenbosch met betrekking tot energietransitie en hoe dat zich verhoudt met de Regionale Energie Strategie (RES). De heer Geers legt uit dat het gezien moet worden als een drietrapsraket. De RES heeft van het Rijk de opdracht gekregen om te bekijken hoe er op regionaal niveau afspraken kunnen worden gemaakt om klimaatneutraal te worden. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft een deel daarvan opgepakt om te onderzoeken welke stappen wij als gemeente moeten zetten om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Dat heeft zich vertaald in de visie energielandschap. Vervolgens wordt gekeken naar het grondgebied van de gemeente. Dat is bijv. vertaald in de duurzame polder tussen 's-Hertogenbosch en Oss; de Rosmalense en Nulandse polder die wij willen gaan gebruiken voor grootschalige energiewinning. Dat zijn de drie stappen die wij politiek gezien hebben gezet. Vanuit de Visie energielandschap is een uitvraag gedaan voor de eerste 100 ha aan zonnenvelden. Men kan nog inschrijven tot 12 maart. Daarna wordt onderzocht welke projecten kansrijk en haalbaar zijn. Een volgende stap is dan dat de initiatieven worden beoordeeld en daarna start de communicatie. Het tijdsplan is nog niet bekend.

Biodiversiteit

Mevrouw Van den Oord meldt dat zij afgelopen week overleg heeft gehad met het Waterschap over onderhoudsmaatregelen bij de dijk oversteeg in Bokhoven. De oversteek dreigde te verdwijnen, maar deze blijft gehandhaafd. Afgesproken is dat het onderhoud minder intensief gedaan zal worden en dat er een bloemenmengsel ingezaaid wordt. Een mooi resultaat. Gevraagd wordt of de gemeente hierin samenwerkt met het Waterschap. Wellicht zou het dijktaalud ook ingezaaid kunnen worden, net zoals in het polderlandschap gebeurt. Wie is binnen de gemeente het aanspreekpunt voor biodiversiteit? De heer Geers beaamt dat het zeker een heel mooi resultaat is. Hij is er echter niet van op de hoogte of de gemeente hierin samenwerkt met het Waterschap. Hij zal uit laten zoeken wie de contactpersoon bij de gemeente is.

Jubilea

De heer Van Beek geeft een compliment aan mevrouw Schram voor haar betoog over de jubilea.

Annexatie

De heer Branderhorst vertelt dat hij de annexatie destijds persoonlijk heeft meegemaakt in de functie van wijkagent. Hij deelt een aantal anekdotes.

7. SLUITING

De voorzitter sluit de vergadering om 21.56 uur. De volgende vergadering is gepland op maandag 10 mei 2021.

Jane Pawiroedjo,
12 maart 2021

CONCEPT